

**ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ
В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ
В КОНТЕКСТІ НАБЛИЖЕННЯ
УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА
ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ**

ЗМІСТ

Вступ	2
Acquis ЄС у сфері захисту прав споживачів	3
Деякі особливості правового регулювання захисту прав споживачів в Європейському Союзі	5
Приклад: Директива 2011/83/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25.10.2011 про права споживачів	9
Висновок.....	12

ВСТУП

З підписанням Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі — Угода про асоціацію)¹ для України розпочався якісно новий етап її інтеграції в європейський політичний, економічний та правовий простір. Успіх в реалізації євроінтеграційних прагнень України залежить, в першу чергу, від прогресу в імплементації положень Угоди про асоціацію.

Однією із важливих сфер секторальної співпраці ЄС та України, що передбачена Угодою про асоціацію, є захист прав споживачів (глава 20 Розділу V “Економічне та галузеве співробітництво”). Метою такого співробітництва є забезпечення високого рівня захисту прав споживачів та досягнення сумісності між українською та європейською системами захисту прав споживачів (ст. 415 Угоди про асоціацію).

Забезпечення прав споживачів належить до політичних пріоритетів держав з розвинутою ринковою економікою, що пояснюється важливим місцем споживача в ринкових відносинах. Так, згідно з даними Європейської Комісії 57% внутрішнього валового продукту ЄС складають надходження від споживчих витрат.² Європейський Союз усвідомлюючи, що активність споживача на внутрішньому ринку може позитивно впливати на економічне зростання в цілому, розглядає його як важливого учасника цього ринку. Саме тому співпраця України з ЄС в споживчому секторі матиме вплив на досягнення також й економічних цілей асоціації.

1 Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифіковані Законом України № 1678- VII від 16.09.2014.

2 Europäische Kommission, Die Europäische Union erklärt: Verbraucher, Luxemburg: Amt für Veröffentlichungen der Europäischen Union, 2014, [Електронний ресурс].— Режим доступу: http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/de/consumer_de.pdf.

ACQUIS ЄС У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

Згідно з ст. 417 Угоди про асоціацію Україна поступово наближає своє законодавство до *acquis* ЄС у сфері захисту прав споживачів, перелік яких визначається Додатком XXXIX до Угоди про асоціацію, при цьому уникаючи створення бар'єрів у торгівлі.

Джерела європейського права не містять офіційного визначення терміну “*acquis*” (з фр.— надбання, доробок, спадщина, здобуток). Словник понять і термінів ЄС визначає *acquis* як сукупність прав та обов'язків, що є спільними для всіх держав-членів ЄС³. Свідома розмитість формулювання є наслідком динамічної природи європейської інтеграції, адже *acquis* постійно розвивається та доповнюється, а тому — відображає стан інтеграції ЄС в конкретний момент. “Доробок” ЄС охоплює сукупність всього права ЄС, включаючи первинне та вторинне право, рішення Суду ЄС, так зване м'яке право (*soft law*) тощо.⁴

Слід зазначити, що обсяг *acquis* відрізняється залежно від мети застосування цього поняття. Так, наприклад, обсяг *acquis*, який зобов'язані визнати та імплементувати держави-кандидати на вступ до ЄС, є ширшим від *acquis*, що застосовуються ЄС в двосторонніх відносинах з третіми країнами, що не мають офіційного статусу кандидата.

Для держав-кандидатів на вступ обсяг *acquis* у сфері захисту прав споживачів визначається в 28-му розділі *acquis* під назвою “Захист прав та здоров'я споживачів”⁵. Сюди належать положення про безпеку споживчих товарів, захист економічних інтересів споживачів та правила прямої дії в сфері охорони здоров'я. Разом з транспозицією *acquis* до національного законодавства держави-члени повинні створити відповідні адміністративні структури й органи для здійснення ефективного ринкового нагляду та впровадження *acquis*. Крім того, вони зобов'язані забезпечити судовий та позасудовий механізми, а також інформування та підвищення рівня обізнаності споживачів щодо створення організації для представлення їх інтересів.

Україна, не маючи офіційного статусу країни-кандидата на вступ, не зобов'язана імплементувати *acquis* в повному обсязі, а перелік обов'язкових для неї *acquis* в сфері захисту прав споживачів визначається Додатком XXXIX до Угоди до асоціацію. Проте, на

3 Офіційний портал ЄС: European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations, Acquis [Електронний ресурс].— Режим доступу http://ec.europa.eu/enlargement/policy/glossary/terms/acquis_en.htm

4 Первинне право ЄС має вищу юридичну силу по відношенню до всіх інших норм європейського права і включає установчі договори ЄС, а також загальні принципи європейського права. До вторинного права ЄС належать, в першу чергу, правові акти інститутів ЄС, тобто регламенти, директиви, рішення (ч. 1–4 ст. 288 Договору про функціонування Європейського Союзу). Рішення Суду ЄС містять офіційні тлумачення європейського права та сприяють його розвитку. До м'якого права належать акти інститутів ЄС та країн-членів, що не є юридично обов'язковими, як от рекомендації, висновки, думки, резолюції, декларації тощо.

5 *Acquis*, які повинні імплементувати країни-кандидати на вступ, поділяють на розділи, перелік яких має тенденцію збільшуватися. Актуальний перелік розділів *acquis* можна знайти на офіційному порталі ЄС: European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations, Acquis Chapters [Електронний ресурс].— Режим доступу http://ec.europa.eu/enlargement/policy/conditions-membership/chapters-of-the-acquis/index_en.htm

нашу думку, передумовою успішного наближення (апроксимації) українського законодавства до стандартів ЄС є цілісне розуміння всієї системи захисту прав споживачів ЄС, врахування всіх особливостей правового регулювання споживчих питань в ЄС, а також змісту основних понять і принципів.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Поліпшення добробуту споживачів та їх захист є важливими цінностями Європейського Союзу. Проте, до 1992 року споживча політика ЄС не розглядалась як самостійна мета європейської співпраці та була обумовлена виключно однією з основних цілей Союзу, а саме — створенням внутрішнього ринку товарів та послуг. Політика ЄС в сфері захисту прав споживачів набула самостійного значення лише з прийняттям Маастрихтського Договору 1992 р.⁶ Пізніше її роль було зміцнено в процесі подальшого реформування ЄС.⁷

Споживча політика Союзу спрямована на підтримку інтересів споживачів та забезпечення високого рівня їхнього захисту, що підтверджується ст. 38 Хартії основних прав Європейського Союзу⁸. Крім того, згідно з ст. 12 Договору про функціонування Європейського Союзу (далі — ДФЄС)⁹ вимоги щодо захисту прав споживачів враховуються у визначенні та реалізації інших політик та дій Союзу.

Цілями споживчої політики ЄС відповідно до ч. 1 ст. 169 ДФЄС є:

- охорона здоров'я, безпеки та економічних інтересів споживачів, а також
- підтримка права споживачів на інформацію, просвіту та права на створення організацій для захисту інтересів споживачів.

ДФЄС покладає відповідальність за досягнення цих цілей як на держави-члени, так і на Європейський Союз в цілому. Так, згідно п. (f) ч. 2 ст. 4 ДФЄС захист прав споживачів належить до так званої спільної компетенції ЄС та держав-членів. В цій сфері діє принцип субсидіарності, що закріплений в ч. 3 ст. 5 Договору про Європейський Союз (далі — ДЄС), відповідно до якого ЄС діє “якщо та у такому обсязі, в якому держави-члени не можуть належним чином досягти цілей запропонованого заходу на центральному, регіональному або місцевому рівнях, а натомість це краще здійснити на рівні Союзу з огляду на масштаби або результати запропонованих заходів”.¹⁰ Тобто в сфері захисту прав споживачів компетенція ЄС лише доповнює компетенцію держав-членів. Так принцип субсидіарності чітко прослідковується у формулюванні ч. 2 ст. 169 ДФЄС, згідно з якою Союз “робить внесок” в досягнення цілей споживчої політики шляхом ухвалення:

- заходів згідно з ст. 114 ДФЄС в контексті завершення формування внутрішнього ринку або
- заходів, що підтримують, доповнюють та контролюють політику, яку провадять держави-члени.

6 Договір про Європейський Союз 1992 р. (Офіційний вісник С 191, 29.07.1992, с. 1–112).

7 Амстердамський Договір 1997 р. (Офіційний вісник С 340, 10.11.1997, с. 1–308) та Лісабонський Договір 2007 р. (Офіційний вісник, С 306, 17.12.2007, с. 1–144).

8 Хартія основних прав Європейського Союзу (Офіційний вісник ЄС, С 364, 18.12.2000, с. 1–22).

9 Договір про функціонування Європейського Союзу (консолідована версія 2012) (Офіційний вісник С 326, 26.10.2012, с. 47–390).

10 Див. ч. 3 ст. 5 Договору про Європейський Союз (консолідована версія 2012) (Офіційний вісник С 326, 26.10.2012, с. 1–368).

На практиці основна маса актів вторинного права ЄС, що стосуються питань споживчої політики, ґрунтуються на ст. 114 ДФЄС¹¹, тобто є заходами правової гармонізації внутрішнього ринку, які, в першу чергу, спрямовані на забезпечення вільного руху товарів, осіб, послуг та капіталу. Європейське право вимагає від інституцій ЄС при розробці та прийнятті таких актів в сфері споживчої політики орієнтуватись на високий рівень захисту прав споживачів та враховувати будь-які нові досягнення, що ґрунтуються на наукових фактах (ч. 3 ст. 114 ДФЄС). Щоразу приймаючи акти вторинного права на основі ст. 114 ДФЄС Союз повинен обґрунтовувати необхідність таких положень з точки зору їх значення для внутрішнього ринку. Проте, враховуючи практику Суду ЄС, обґрунтування необхідності певного акту в цьому випадку вважається достатнім, навіть якщо поряд з іншими цілями цей акт в цілому сприятиме функціонуванню внутрішнього ринку (Рішення Суду ЄС від 10.12.2002 р. в справі № С-491/01).¹² На перший погляд може здатися, що заходи, спрямовані на захист прав споживачів, не можуть мати сприятливого ефекту на функціонування внутрішнього ринку ЄС. Проте, Європейська Комісія зазначає, що високий рівень захисту сприятиме збільшенню довіри споживачів, особливо в транскордонних договорах, а це, в свою чергу, позитивно вплине на підвищення рівня споживання.¹³

Зосереджуючись на питаннях, що мають наслідки для внутрішнього ринку, ЄС регулює лише окремі аспекти споживчих відносин. Ось тільки деякі з цих аспектів¹⁴:

- безпека та якість продукції (Директива № 2001/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 03.12.2001 р. про загальну безпеку продукції; Директива № 87/357/ЄЕС Ради від 25.06.1987 р. про зближення законодавств держав-членів стосовно товарів, що не відповідають їх зовнішньому вигляду та які представляють загрозу для здоров'я та безпеки споживачів; Директива Ради № 85/374/ЄЕС від 25.06.1985 р. про наближення законів, постанов та адміністративних положень держав-членів щодо відповідальності за дефектні продукти);
- права споживача в споживчих контрактах (Директива № 1999/44/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25.05.1999 р. про певні аспекти продажу споживчих товарів та відповідні гарантії; Директива № 93/13/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 05.04.1993 р. про недобросовісні умови у споживчих контрактах; Директива 2011/83/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25.10.2011 р. про права споживачів);
- недобросовісні комерційні практики (Директива № 2006/114/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 12.12.2006 р. про оманливу та порівняльну рекламу; Директива № 2005/29/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 11.05.2005 р. про недобросовісні торгівельні методи підприємств до споживачів на внутріш-

11 В деяких директивах, що не були переглянуті після прийняття Лісабонського Договору 2009 р., правовою основою зазначена ще колишня ст. 95 Договору про заснування Європейського Співтовариства (див. Консолідовану версію Договору про Європейський Союз та Договору про заснування Європейського Співтовариства від 2002 р., Офіційний вісник ЄС, С 325, 24.12.2002 р., с. 1–184).

12 Див. Рішення Суду ЄС від 10.12.2002 р. в справі № С-491/01 *The Queen v. Secretary of State for Health, ex parte British American Tobacco (Investments) Ltd and Imperial Tobacco Ltd.*, п. 58–62).

13 Див., напр., *Communication from the European Commission, A European Consumer Agenda — Boosting confidence and growth*, 22.5.2012 COM (2012) 225 final.

14 Перелік не є вичерпним.

ньому ринку; Директива № 98/6/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16.02.1998 р. про захист споживачів при зазначенні цін на товари, що пропонуються споживачам);

- фінансові послуги (Директива № 2002/65/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23.09.2002 р. про дистанційну торгівлю та фінансові послуги споживачам);
- комплексні туристичні послуги (Директива Ради № 90/314/ЄЕС від 13.06.1990 р. про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексне турне);
- таймшер (Директива № 2008/122/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 14.01.2009 р. про захист прав споживачів за деякими положеннями контрактів щодо розподілу часу на використання нерухомості (таймшер), довгострокового відпочинку, контрактів з перепродажу та обміну);
- споживче кредитування (Директива № 2008/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23.04.2008 р. про кредитні угоди для споживачів);
- питання правозастосування та вирішення спорів (Регламент № 2006/2004 Європейського Парламенту та Ради від 27.10.2004 р. про співробітництво між національними органами, відповідальними за виконання законів щодо захисту прав споживачів; Директива 2009/22/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23.04.2009 р. про судові заборони на захист інтересів споживачів; Директива № 2013/11/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21.05.2013 р. про альтернативне вирішення спорів в сфері споживання; Регламент № 524/2013 Європейського Парламенту та Ради від 21.05.2013 р. про онлайн вирішення спорів в сфері споживання) тощо.

Порівняно з регламентами директиви відіграють вагомішу роль серед джерел вторинного права в сфері захисту споживачів. Слід підкреслити, що при імplementації директив держави-члени мають право виходити за межі правового регулювання директив шляхом розширення сфери їх застосування або розширення їх змісту. Розширення сфери застосування в принципі не є проблематичним з юридичної точки зору. Що стосується розширення змісту директив, то тут слід враховувати ступінь гармонізації споживчих положень в конкретній директиві: гармонізація може бути мінімальною або повна.

Характерною рисою більшості директив у сфері захисту прав споживачів, що прийняті до 2002 року, є застосування при їх прийнятті підходу мінімальної гармонізації. Такий принцип дозволяє країнам-членам ЄС перевищувати ступінь захисту споживачів, який передбачений директивами, впроваджуючи або зберігаючи більш суворі національні споживчі норми (напр., ст. 8 Директиви № 90/314/ЄЕС, ст. 10 Директиви № 98/6/ЄС, ч. 2 ст. 8 Директиви № 1999/44/ЄС, ч. 2 ст. 4 Директиви 2002/65/ЄС, преамбула Директиви № 93/13/ЄС та інші). Проте, в процесі моніторингу застосування цих директив Європейська Комісія дійшла висновку, що такий підхід зумовив суттєві розбіжності в споживчих стандартах держав-членів, що має негативний вплив на функціонування внутрішнього ринку ЄС. Тому при прийнятті директив в сфері захисту прав споживачів все частіше почали застосовувати принцип повної гармонізації (напр., п. 13 преамбули Директиви № 2002/65/ЄС, п. 3 преамбули Директива № 2008/122/ЄС, п. 9 преамбули Директиви № 2008/48/ЄС тощо). Цей підхід не дозволяє державам-членам розширювати зміст директив, тобто відступ від положень директиви навіть з метою підвищення захисту споживачів є недопустимим.

Однак, слід підкреслити, що держави-члени вправі перевищувати рівень захисту прав споживачів, якщо він передбачений актами вторинного права, правовою основою яких є безпосередньо п. (b) ч. 2 ст. 169 ДФЄС, тобто, які є “заходами, що підтримують, доповнюють та контролюють політику, яку провадять держави-члени”. При цьому держави-члени можуть впроваджувати або зберігати більш суворі національні правила, які повинні бути сумісними з первинним правом ЄС, а особливо з положеннями ст. 34–37 ДФЄС, що стосуються заборони кількісних обмежень та заходів еквівалентної дії між державами-членами. Проте на практиці заходи, що ґрунтуються безпосередньо на п. (b) ч. 2 ст. 169 ДФЄС, приймаються рідко і, як вже було зазначено вище, більшість документів ЄС в сфері захисту прав споживачів є “заходами згідно з ст. 114 ДФЄС в контексті завершення формування внутрішнього ринку” (п. (a) ч. 2 ст. 169 ДФЄС).

ПРИКЛАД: ДИРЕКТИВА 2011/83/ЄС ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ ВІД 25.10.2011 ПРО ПРАВА СПОЖИВАЧІВ

Особливу увагу слід звернути на Директиву 2011/83/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25.10.2011 р. про права споживачів¹⁵ (далі — Директива 2011/83/ЄС), яка спрямована на наближення законодавчих положень держав-членів щодо дистанційних договорів, договорів, що укладені поза діловими приміщеннями, та деяких інших аспектів споживчих відносин з метою покращення функціонування внутрішнього ринку шляхом досягнення високого рівня захисту прав споживачів. Слід підкреслити, що цей документ замінив дві директиви, передбачені Додатком XXXIX до Угоди про асоціацію, а саме Директиву № 97/7/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 20.05.1997 р. про захист прав споживачів стосовно дистанційних контрактів та Директиву Ради № 85/577/ЄЕС від 20.12.1985 р. про захист споживачів щодо контрактів, що укладені поза діловими приміщеннями¹⁶.

В Директивах № 97/7/ЄС та 85/577/ЄЕС було застосовано принцип мінімальної гармонізації, що призвело до суттєвих відмінностей в правовому регулюванні в державах-членах, а тому мало негативні наслідки для функціонування внутрішнього ринку.¹⁷ Саме тому, в новій директиві було застосовано принцип повної гармонізації певних правових положень, зокрема щодо споживчої інформації та права на розірвання договорів, що укладені поза діловими приміщеннями, а також дистанційних договорів. Однак, з метою недопущення зниження загального рівня захисту прав споживачів в країнах-членах, принцип повної гармонізації застосовується не до всіх положень директиви.¹⁸ На думку європейського законодавця, такий підхід сприятиме становленню дієвого внутрішнього споживчого ринку шляхом досягнення належного балансу між високим рівнем захисту прав споживачів та конкурентоздатністю підприємств (п. 4–5 преамбули Директиви 2011/83/ЄС).

Положення Директиви 2011/83/ЄС стосуються всіх споживчих договорів за винятком окремих сфер, що чітко вказані в самій Директиві. До таких винятків належать, наприклад: договори медичного та соціального обслуговування, фінансові послуги, азартні ігри, договори з нерухомістю, транспортні послуги пасажирського перевезення, договори щодо будівництва та оренди житлового приміщення, комплексні туристичні послуги тощо (ст. 3).

Враховуючи особливості правового регулювання, всі договори, до яких застосовуються положення Директиви 2011/83/ЄС, поділяються на три види: дистанційні дого-

15 Директива 2011/83/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25.10.2011 про права споживачів, що вносить зміни до Директиви Ради 93/13/ЄС і Директиви 1999/44/ЄС Європейського Парламенту та Ради та скасовує Директиву Ради 85/577/ЄЕС і Директиву 97/7/ЄС Європейського Парламенту та Ради (Офіційний вісник ЄС, L 304, 22.11.2011, с. 64–88).

16 Директива № 97/7/ЄС та Директива № 85/577/ЄЕС втратили чинність 13.06.2014 р.

17 Див. Commission Staff Working Document, Accompanying document to the Proposal for a directive on consumer rights: Executive summary of the Impact Assessment, 30.07.2008 COM (2008).

18 Винятки з принципу повної гармонізації передбачені, напр., ч. 4 ст. 3, ч. 4 ст. 5, ч. 8 ст. 6, ч. 4 ст. 7 Директиви 2011/83/ЄС.

вори, договори, що укладені поза діловими приміщеннями, та всі інші договори. Дистанційним вважається “будь-який договір, що укладений між продавцем та споживачем в рамках організованої схеми дистанційних продажів чи надання послуг без одночасної фізичної присутності продавця і споживача, виключно шляхом використання одного чи декількох засобів дистанційного зв’язку до моменту і в момент укладення договору” (п. 7 ст. 2). Договір, який укладений поза діловим приміщенням, визначається в Директиві як “будь-який договір між продавцем та споживачем:

- укладений в фізичній присутності продавця та споживача на території, що не є діловим приміщенням продавця;
- стосовно якого споживач зробив пропозицію, за умови фізичної присутності продавця та споживача на території, що не є діловим приміщенням продавця;
- що укладається в діловому приміщенні продавця або шляхом використання будь-яких засобів дистанційної комунікації відразу після особистого та індивідуального звернення до споживача на території, що не є діловим приміщенням продавця, та за умови одночасної фізичної присутності споживача та продавця; або
- укладений під час екскурсії організованої продавцем з метою проведення рекламних заходів щодо продажу товарів або послуг та укладення відповідних договорів із споживачем” (п. 8 ст. 2).

Основними новелами цієї директиви є:

- заборона прихованих витрат для споживача при укладенні договорів через інтернет (ч. 2 ст. 8);
- заборона доплат при здійсненні оплати кредитною карткою (ст. 19) та завищених тарифів при здійсненні замовлення телефоном (ст. 21);
- підвищення прозорості цін (п. (с) ч. 1 ст. 5 та п. (е) ч. 1 ст. 6);
- заборона попереднього налаштування автоматичних умов у бланках замовлень онлайн (ст. 22);
- чіткість інформації про те, хто платить за повернення товару в разі відмови від договору (п. (і) ч. 1 ст. 6, ч. 1 ст. 14);
- підвищення рівня захисту споживачів щодо цифрових продуктів (п. (s) та (r) ч. 1 ст. 6, п. (g) та (h) ч. 1 ст. 5);
- впровадження єдиної для всіх держав-членів форми відмови від договору (ч. 1 ст. 11);
- єдиний 14-денний строк відмови від договору (ст. 9) та можливість його продовження до 12 місяців (ст. 10);
- детальна регламентація права на повернення грошей покупцю та єдиний 14-денний строк для повернення грошей (ст. 13).

На жаль, відповідні положення українського законодавства про захист прав споживачів в сфері дистанційних контрактів, та контрактів, що укладені поза діловими приміщеннями¹⁹ (зокрема ст. 12, 13, 15 Закону України “Про захист прав споживачів”²⁰ та

19 Українське законодавство вживає терміни “договори на відстані” та “договори, що укладені поза торговельними або офісними приміщеннями”.

20 Закон України “Про захист прав споживачів” № 1023-XII від 12.05.1991 (в редакції Закону України № 3161-IV від 01.12.2005, із змінами та доповненнями). Статті 12 та 13 були запроваджені в 2005 році в рамках адаптації українського законодавства до положень Директив № 97/7/ЄС та 85/577/ЄС. Підставами для адаптації були Угода про партнерство і співробітництво між Україною і

Правила продажу товарів на замовлення та поза торговельними або офісними приміщеннями²¹) не в повній мірі відповідають вимогам Директиви 2011/83/ЄС та не враховують її новели. Наприклад, на відміну від українського законодавства, Директива передбачає значно ширший обсяг інформації, що повинен бути наданий споживачу перед укладенням договору. З метою уникнення можливих проблем у правозастосуванні Директива також конкретніше регламентує поняття “договір, який укладений поза діловим приміщенням” та “дистанційний договір”. Крім того, директивою забезпечується кращий захист споживача у випадку розірвання дистанційного договору та договору, що укладений поза діловими приміщеннями. Для прикладу, 14-денний строк відмови від договору продовжується до 12 місяців, якщо споживач не був належним чином проінформований про своє право відмови (ст. 10 Директиви 2011/83/ЄС), а за українським законодавством цей строк продовжується до 90 днів і лише щодо дистанційних договорів (ч. 4 ст. 13 Закону України “Про захист прав споживачів”).

Директива 2011/83/ЄС не зазначена в Додатку XXXIX до Угоди про асоціацію. Проте, зважаючи на цілі та причини її прийняття, а особливо її значення для функціонування внутрішнього ринку ЄС, є необхідним врахування її положень в процесі наближення українського законодавства до стандартів ЄС замість положень директив № 97/7/ЄС та 85/577/ЄЕС, що втратили чинність.

Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, ратифікована Законом України № 237/94-ВР від 10.11.1994 (особливо ч. 1 ст. 51 Угоди) та низка національних нормативно-правових актів (в тому числі Закон України про “Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу” від 18.03.2004 р.).

21 Правила продажу товарів на замовлення та поза торговельними або офісними приміщеннями, затверджені наказом Міністерства економіки України від 19.04.2007 р. № 103.

ВИСНОВОК

В процесі апроксимації до *acquis* ЄС в сфері захисту прав споживачів слід чітко усвідомлювати цілі, мотиви та причини прийняття того чи іншого регулювання в європейському праві. Це питання потребує особливої уваги України, оскільки наша держава, на відміну від держав-членів ЄС, не бере участі в процесі розробки та прийнятті актів вторинного права ЄС. Так, для з'ясування цього питання недостатнім є дослідження лише тексту відповідної директиви чи регламенту. Необхідним є також врахування норм первинного права ЄС, що лягли в основу конкретного документу, та офіційних тлумачень європейського права, що містяться в рішеннях Суду ЄС. Крім того, ознайомлення з історією прийняття відповідного акту ЄС шляхом дослідження підготовчих документів дасть можливість визначити проблеми, з якими зіштовхнувся європейський законодавець під час правотворчого процесу, та належним чином врахувати їх при ухваленні українського законодавства.

Короткий огляд захисту прав споживачів в Європейському Союзі показує, наскільки багатограним та непростим є цей комплекс питань. Саме тому, для належного виконання Україною її міжнародно-правових зобов'язань щодо наближення національного законодавства до відповідних європейських стандартів, необхідним є врахування особливостей та аспектів правового регулювання цієї сфери в ЄС на всіх етапах апроксимації: не лише під час транспозиції, тобто нормативно-правового приведення законодавства у відповідність до вимог права, але й в процесі практичного впровадження європейських вимог та стандартів (імплементациї), а також в рамках забезпечення їх дотримання.